

PAJŪRIO DVIRAČIŲ TRASA

Kelionių vadovas

Trasos vadovas ir žemėlapis M 1 : 50 000

MIELASIS SKAITYTOJAU,

Savo rankose laikote Pajūrio dviračių trasos kelionių vadovą dviratininkams. Tai jūsų kelrodis, praversiantis keliaujant po Lietuvos pajūrio regioną daugiau kaip 200 kilometrų ilgio dviračių trasa, kuri pirmoji šalyje paženklinta specialiais dviračių trasos ženklais. Ši trasa pasižymi puikiais dviračių takais, kurie driekiasi visu Lietuvos pajūriu nuo Būtingės iki Nidos.

Pajūrio dviračių trasą sudaro Klaipėdoje susisiekiančios 3 skirtingos atkarpos, kurios aprašytos šiame leidinyje. Vienas maršrutas nuo Klaipėdos veda į šiaurę iki Latvijos sienos, du maršrutai – į pietus: Kuršių nerija iki sienos su Kaliningrado sritimi (Rusija) ir Pamariu iki Rusnės salos Nemuno deltoje. Kiekvienas iš šių regionų traukia nuostabaus grožio gamta, savita istorija ir kultūros paveldu.

Pasinaudodami šiuo leidiniu, kelionę dviračiu galėsite planuoti lanksčiai, pagal savo poreikius ir galimybes. Čia rasite deta-

lius žemėlapius ir tiksliai aprašytas 3 trasos atkarpas su atstumais ir pagrindine informacija apie lankytinas vietas bei turistines paslaugas dviratininkams – nakvynę, maitinimą, dviračių remontą, nuomą ir kt. Kiekvienas šiame leidinyje atras sau naudingų patarimų apie pasiruošimą kelionėms dviračiu, o taip pat turistinių ir specializuotų paslaugų dviratininkams adresus ir kontaktus.

Leidinyje pateiktuose detaliuose žemėlapuose pažymėti rekomenduojami maršrutai su atstumais, sutartiniais ženklais paženklinti lankytini objektai ir paslaugos.

Pajūrio dviračių trasos žemėlapis (mastelis 1 : 200 000), kuriame pateikti tipiniai skirtingos trukmės kelionių šia trasa maršrutai, turizmo informacijos centrų kontaktai ir kitos naudingos nuorodos, yra išleistas kaip atskiras leidinys.

Leidinio rengėjai

TURINYS

- 2 Įvadas
- 3 Kaip naudotis kelionės vadovu
- 4 Žemėlapių sutartiniai ženklai
- 6 Vakarų Lietuvos regiono pristatymas
- 10 Klaipėdos miesto pristatymas
- 16 Kelionės planavimas Pajūrio dviračių trasa
- 19 Kuršių nerija (nuo Klaipėdos iki Nidos)
- 39 Gintarinis pajūris (nuo Klaipėdos iki Latvijos sienos)
- 59 Kuršmarės ir Nemuno delta (nuo Klaipėdos Pamariu iki Rusnės salos)
- 90 Patarimai dviratininkams
- 93 Paslaugų rodyklė
- 98 Vietovių rodyklė

KAIP NAUDOTIS KELIONĖS VADOVU?

Pirmiausia pasirinkite norimą kelionės maršrutą. Šiame leidinyje rasite išsamiai aprašytas visas tris Pajūrio dviračių trasos atkarpas ir bendrąją informaciją apie Vakarų Lietuvos regioną ir jos centrą – Klaipėdos miestą.

Žemėlapiai

Trasos žemėlapiai leidinyje pateikti masteliu 1 : 50 000 (1 cm = 500 m), Klaipėdos senamiesčio – masteliu 1 : 10 000 (1 cm = 100 m). Penktajame puslapyje rasite Pajūrio dviračių trasos žemėlapi, suskaidytą dalimis ir sunumeruotą. Kiekviena dalis tolimesniuose vadovo puslapiuose aprašyta išsamiau. Kiekvienoje dalyje nurodytos pasaulio šalių kryptys, rodyklės į kitas žemėlapio dalis. Punktyrine geltonai raudona ryškia linija pažymėta Pajūrio dviračių trasa, o taškuota raudona linija – kiti galimi jungiamieji ir papildomi dviračių maršrutai. Taip pat nurodyti atstumai tarp miestelių (kilometrais), sutartiniais ženklais pažymėti lankytini objektai ir paslaugos. Visi tekste minimi ir žemėlapyje

nurodyti lankytini objektai yra pažymėti identiškais numeriais skliausteliuose, pvz., Pilies muziejus (1).

Tekstai

Leidinyje išsamiai aprašytas kiekvienos žemėlapio dalies maršrutas su atstumais (km), miestai, miesteliai ir lankytinos vietos. Prie objektų pavadinimų, laužtiniuose skliaustuose, nurodytas žemėlapio numeris, kur juos galima atrasti, pvz., [žem. nr. 1]. Čia taip pat pateikta informacija apie specializuotas ir turistines paslaugas (dviračių parduotuves ir taisyklas, dviračių nuomą, autobusų ir geležinkelio stotis, perkėlas ir kt.) ir kontaktai.

Vadovo gale rasite paslaugų rodyklę, kurioje pagal vietovių aprašymo tvarką po kiekvieno miesto pavadinimu nurodytos kitos paslaugos ir kontaktai: viešbučiai, svečių namai, kaimo sodybos, kempingai, restoranai, medicinos pagalbos vietos.

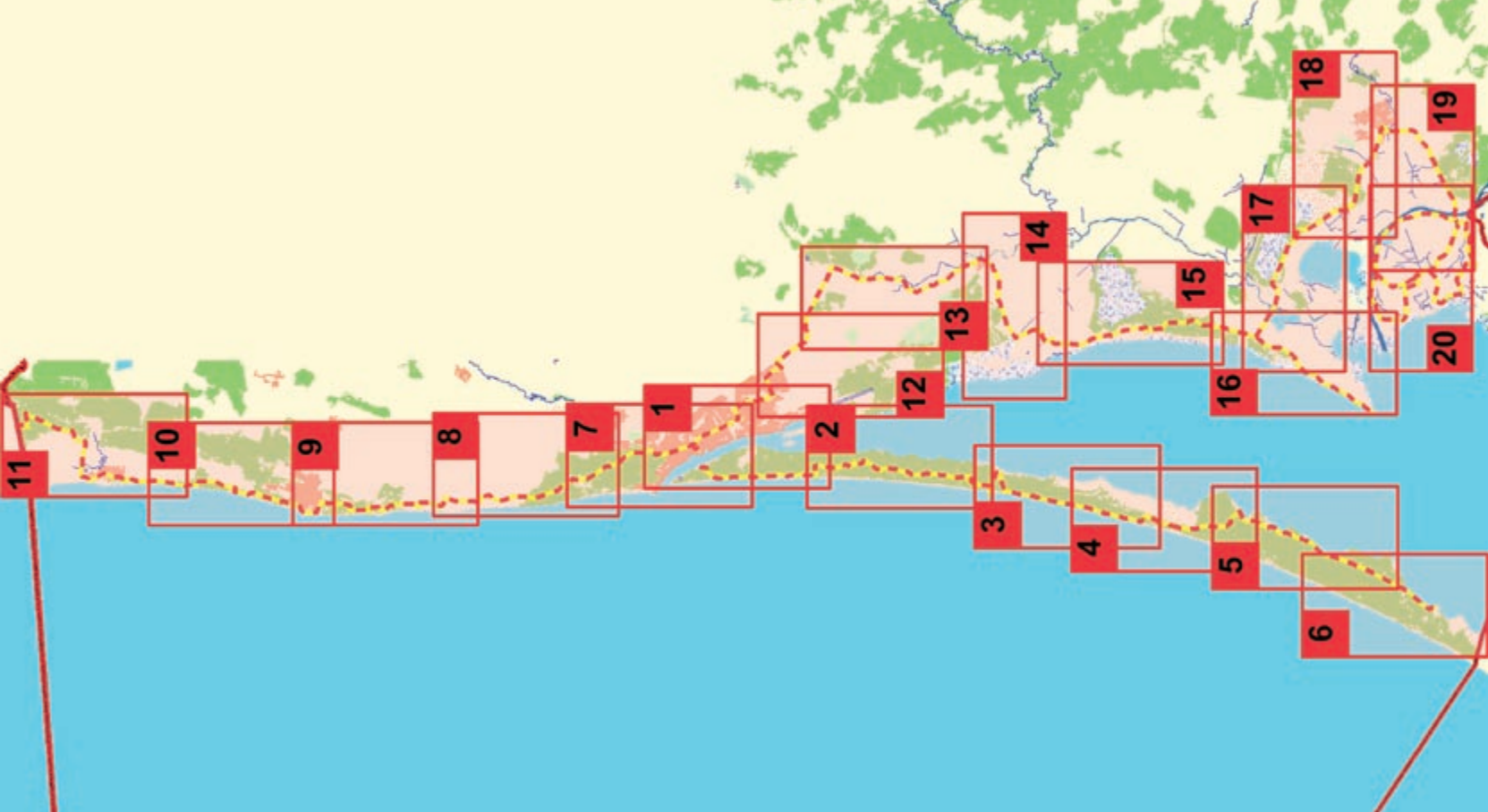
Patarimai

Leidinio pabaigoje pateikti naudingi praktiniai patarimai, kaip išsirinkti dviratį ir paruošti jį kelionei, ką pasiimti į kelią, kaip apsirengti,

maitintis ir rūpintis savo sveikata, kaip atsigabenti dviratį į pajūrį, kur užsisakyti turistinių paslaugų paketą ir kt.

SUTARTINIAI ŽENKLAI

	Turizmo informacija		Regykla		Kita gatvė
	Viešbutis		Švyturis		Vietinis kelias
	Svečių namai		Piliakalnis		Tiesiamas kelias
	Kaimo turizmo sodyba		Kapinės		Geležinkelis
	Kempingas		Architektūros paminklas (pastatas, dvarvietė)		Keltų linija
	Poilsio aikštelė		Bažnyčia		Upė, kanalas (plotis 10–30 m)
	Ligoninė		Bažnyčia		Upė, kanalas (iki 10 m)
	Keltas/priepilauka		Gamtos paminklas		Gyvenvietė
	Muziejus		Istorijos paminklas (memorialinė sodyba)		Sodas
	Dviračių taisykla ir parduotuvė		Nuotoliamatis		Miškas
	Dviračių nuoma		Lietuvos pajūrio dviračių trasa		Pelkė
	Autobusų stotis		Kitas dviračių maršrutas		Smėlynas, durpynas, sąvartynas
	Traukinių stotis		Valstybinė siena		Dirbamas laukas ir kt. teritorija
	Traukinių stotis		Savivaldybės riba		Ežeras, tvenkinys, jūra, marios
	Oro uostas		Saugomos teritorijos riba		
	Muitinė		Magistralinis kelias		
	Sienos perėjimo punktas		Krašto kelias		
			Rajoninis kelias		
			Pagrindinė gatvė		

VAKARŲ LIETUVOS REGIONAS

Nuo Klaipėdos miesto net 3 kryptimis tęsiasi daugiau kaip 200 km ilgio dviračių trasos, kurios apjuosia gražiausius Lietuvos pajūrio kampelius. Viena atkarpa vingiuoja Kuršių nerija nuo Klaipėdos iki Nidos, kita veda į šiaurę Latvijos link, trečioji leidžiasi pamariu į Rusnės salą. Šis unikalus maršrutas, apimantis kone visą Lietuvos pajūrį ir pamarij, leidžia geriau susipažinti su krašto gamta, kultūra ir etninėmis ypatybėmis.

Klaipėda–Nida. „Kraštovaizdis yra toks tautos kūrinys kaip kalba, folkloras, mitologija, menas“ (M. Martinaitis). Kuršių nerijos kraštovaizdis – tai unikalaus gamtos ir žmogaus susitarimo pasekmė.

Rašytiniuose šaltiniuose Kuršių nerija minima nuo 1322 m. Šis jūros smėlio rėžis, maždaug prieš 7 tūkst. metų išniręs iš Litorinos jūros, buvo tikras saulės, vėjų ir vandens srovių kūdikis. Dabar 97 km ilgio aukšta kopų ir tamsaus miško juosta tęsiasi nuo Kopgalio iki Kranto (Zelenogradsko). Jos

plotis ties Šarkuva (Lesnoje) siekia 370 m, o ties Bulvikio ragu – 3,8 km. Bendrasis Nerijos plotas – 180 kv. km (šiaurinė jos dalis nuo Smiltynės iki Nidos priklauso Lietuvai, likusi – Kaliningrado sričiai). Šiandien 70 proc. Kuršių nerijos užima miškai, beveik visa likusi dalis – smėlynai. Čia auga daugiau kaip 960 rūšių augalų, gyvena 37 rūšių žinduoliai (nemažai iš jų rūšių įtraukta į Lietuvos raudonąją knygą). Nerijoje galima pamatyti niekur kitur Lietuvoje negyvenančių vabzdžių.

Parnidžio kopa.

Pavasarinės ir rudeninės migracijos metu čia praskrenda 15 mln. paukščių. Baltijos jūroje prie nerijos plaukioja per 70 rūšių žuvų.

Pirmieji gyventojai į Kuršių neriją atsikraustė akmens amžiuje. Čia juos atviliojo saugī aplinka, vešlūs miškai, žuvų ir žvėrių gausa. VII a. nerijos gyventojus pradėjo puldinėti vikingai. Apie X a. Neringoje pradėjo kurtis didesnės gyvenvietės: į pietus nuo Nidos gyveno prūsai ir sembai, į šiaurę – žemaičiai ir kuršiai. XIII a. vietovė tapo Kryžiuočių ir Kalavijuočių ordinų „greitkeliu“, kuriuo nuolat judėjo kariuomenės; čia pastatytos kelios pilys. Po Žalgirio mūšio nerijoje kūrėsi vokiečių kolonistai, o XVI–XVII a. kėlėsi gyventojai iš Kuršo ir Lietuvos. Tranzito kelias tarp Karaliaučiaus ir Rygos turėjo įtakos vietos gyvenviečių pobūdžiui – čia buvo steigiamos pašto ir arklių keitimosi stotys, užėigos namai. Prie jų glaudėsi žvejų sodybos. Specifinės geografinės sąlygos lėmė uždara gyvenimo būdą. Prie kiekvienos gyvenvietės buvo kapinaitės su krikštais. Tačiau to meto gyvenviečių neišliko – „smėlis gyvuosius išvaikė, o mirusiuosius dar kartą palaidojo“. XVIII a. pab. nerijos gyventojai dar

kartą pajuto smėlio grėsmę, tuomet užpustyti Karvaičiai, Nagliai, Senieji ir Naujieji Nagliai. Visa tai buvo 1756–1763 m. karo ir rusų kariuomenės miško kirtimo pasekmė.

„Liūdnesnės vietovės kaip čia gal niekur pasaulyje nėra. Vien tik smėlis ir vanduo: nei medžio, nei šešėlio, nei šaltinio gaivaus vandens gurkšneliui pasisemti...“ (rusų keliautojas P. Rozenvalis, 1814). XIX a. imtasi priemonių sustabdyti pustomam smėliui: statyti apsauginiai pylimai, vyko želdinimo darbai, sodinti miškai. Prūsijos valdžia šiems darbams skyrė milžiniškų lėšų. Nuo XIX a. vid. visos nerijos gyvenvietės garsėjo kaip kurortai; vokiečių žurnalistas O. Galgau rašė, kad Nidos viešbučiuose buvusios „varnų plunksnų prikimštos duknos“. Kopose įrengti pasivaikščiojimo takai, apžvalgos aikštelės, paplūdimiai pritaikyti poilsiautojams. Pagal 1844 m. nuostatus, kiekviena Kuršmarių valtis privalėjo turėti savo vėtrungę – ilgainiui jos tapo savotiškais meno kūriniais.

Kuršių nerija buvo populiari tarp daugelio vokiečių įžymybių: „Kelionę po Kuršių neriją 1868 m.“ aprašė L. Passarge, Nidos viešbutyje operą pagal brolių Grimų „Jonuką ir

Grytutę“ kūrė E. Humperdingas. 1929 m. į Nidą pirmąkart atvažiavo Nobelio premijos laureatas Tomas Mannas. Nors jis čia poilsio tik 3 vasaras, tačiau jo kūryba ir Neringa tapo neatsiejami dalykai.

Nemažai miško sunaikinta Antrojo pasaulinio karo metais, tuomet apgadintas ir apsauginis pylimas, tačiau dar didesnė nelaimė tapo Kuršių etninės bendruomenės sunykimas (dalis gyventojų pasitraukė į Vokietiją, kiti evakuoti į SSRS). Šiuo metu Kuršių nerijai skiriamas ypatingas dėmesys, ji įtraukta į UNESCO pasaulio paveldo sąrašą. Kiekvienas kampelis čia saugomas ir puoselejamas, nes kurgi kitur pamatysi tokią nuostabią Parnidžio kopą, seną kuršišką namą ar autentišką kurėną.

Klaipėda–Būtingė. Dažnas iš mūsų pusdienį pasivaikščiojęs Klaipėdoje, skuba į Palangą arba Šventąją ir bando įsisprauti į sausakimšą paplūdimį. Tačiau žymiai prasmingiau ir aktyviau galima pailsėti keliaujant dviračiais, o jeigu esate dideli entuziastai – ir pėsčiomis, nuo Klaipėdos Latvijos sienos link. Čia atrasite tikrąjį Lietuvos pajūrį,

o Pajūrio regioninio parko, kuris driekiasi nuo Girulių iki Nemirsetos, augmenija ir gyvūnija ilgam paliks neišdildomų įspūdžių.

ANKSTYVAISIAIS VIDURAMŽIAIS Lietuvos pajūris nuo Klaipėdos iki Palangos buvo retai apgyventas. Didesnę teritorijos dalį užėmė pelkės ir durpynai. VIII–XVIII a. čia susiformavo kuršių žemės – Mėguva (gyvenvietės koncentravosi palei Akmenos upę; centras buvo Palanga) ir Pilsotas (Pilsoto žemė apėmė Akmenos upės žemumą su Klaipėdos, Kalotės, Eketės,

Pajūrio regioninis parkas.

Žardės apylinkėmis). XV a. Kryžiuočių ordinui svarbus buvo kelias iš Karaliaučiaus pro Klaipėdą Rygos link. Todėl pakeliui pastatytos Nemirsetos ir Kalotės karčemos, kur pakeleiviai pernakvodavo, pasikeisdavo arklius ir aktyviai prekiaudavo. XVI a. daugumą gyventojų sudarė kuršiai. XVII–XVIII a. negandos (švedų okupacija, maras, Septynerių metų karas), miškų kirtimo paskatintos stichinės nelaimės sumažino gyventojų gretas. Karklė ir Nemirseta tik XX a. pr. pradėjo garsėti

Gintaro muziejus Palangoje.

kaip kurortai. Ten, kur baigiasi Nemirseta ir prasideda Palanga, kadaise buvo Lietuvos ir Prūsijos siena.

Litorinos jūros krantas, Olando kepurė, Plocio ežerėlis, pajūrio kariniai įtvirtinimai „dotai“ – tai maža dalis objektų, kuriuos galima išvysti keliaujant pajūriu iki Palangos. Pajūrio regioniniame parke auga net 8 rūšių orchidiniai augalai, gyvena 138 rūšių paukščiai. Visame regione, didesniuose miškuose, galima sutikti briedžių, stirnų, šernų, bebrų. Baltijos pakrantėse nereti svečiai yra ruoniai, senovėje kuršių vadinti „Bangpūčio dukromis“.

Tačiau Pajūrio regioninis parkas įdomus ne tik gamtos mylėtojams. Palanga ir Šventoji kaip tik skirtos didesniems civilizacijos mėgėjams. Šios vietovės apgyventos prieš daugiau kaip 5 tūkst. metų. Apie jų svarbą baltams byloja pagoniškosios „observatorijos“ Šventosios apylinkėse ir ant Birutės kalno. Abu miesteliai buvo lietuvių uostai, tačiau nepajėgė konkuruoti su Karaliaučiumi ir Ryga. Karų su švedais metu Šventosios uostas buvo užverstas akmenimis. Nuo XIX a. pab. miesteliai pradėjo garsėti kaip poilsinės gyvenvietės.

Išsimaudžius jūroje, pailsėjus Palangoje arba Šventojoje, nesunkiai galima pasiekti ir Būtingę, o jeigu yra noro, aplankyti ir kaimynų latvių pajūrį.

Klaipėda–Rusnė. Pasirinkus maršrutą pamariu, galima aplankyti daugelį kaimų bei miestelių, kuriems būdinga pamaro architektūra. Maršrutą vainikuos nuostabaus grožio Nemuno deltos regioninio parko gamta. Nuo kitų parkų šis skiriasi ne tik savo augmenija, gyvūnija, bet ir žmogaus veikla. Nuolatiniai potvyniai ir gamtos stichijos vertė žmones gintis, todėl šios žemos teritorijos nuo vandens apsaugotos polderių pylimais, kurių niekur kitur Lietuvoje nerasite. Nuo seniausių laikų Nemuno delta garsėjo žuvų gausa. Todėl šis verslas ir žmonių gyvenimo būdas iki šiol atpažįstamas jų butyje.

Bet apie viską iš eilės. Pakeliui užsukę į Priekulės, Drevernos, Svencelės, Kintų kaimus, susipažinsite su daugeliu čia gyvenusių lietuviškosios raštijos kūrėjų (I. Simonaitytė, M. Kybelka, Vydūnas). Kintuose reikėtų nepamiršti ir unikalaus gamtos paminklo – Didžiosios tujos. Šio

maršruto kulminacija yra Ventės ragas ir Rusnės sala. Tai vėjų ir vandens nugairintos vietos, kuriose žmonės gyvena jiems vieniems suprantamu ritmu.

Ventės kaimo apylinkėse gyventojų būta nuo senų laikų. Legenda pasakoja, kad XIV a. kryžiuočiai čia pastatė pilį, kurią pasiglemžė marios. Manoma, kad panašiu metu pastatyta bažnyčia ir pirmoji šiose apylinkėse smuklė. Ilgainiui visas kaimas perkeltas toliau nuo marių į dabartinę jo vietą. Ventės rago

Minijos kaimas – Lietuvos Venecija.

smaigalyje jau daugiau kaip šimtą metų (nuo 1863 m.) veikia švyturys. Kol nebuvo iškastas kanalas, sujungęs Nemuną su Klaipėda, čia duždavo laivai. Ventėje įkurta paukščių žiedavimo stotis, kurioje yra muziejus, laboratorijos, tinklai paukščiams gaudyti; čia jie žieduojami, tiriama migracija. Iš apžvalgos aikštelės matyti ne tik mariose pastatytas bangolaužis, saugantis Ventės ragą nuo irimo, bet ir Neringos juosta bei Nida.

Atvykę į Rusnę, atsidursite žemiausioje Lietuvos vietoje, vos 1,3 m virš jūros lygio. Tai didžiausia Lietuvos sala ir viena iš seniausių pamario gyvenviečių. 1419 m. Rusnėje jau stovėjo bažnyčia. Aplinkui nebuvo dirbamos žemės, tačiau gyventojų nuolat daugėjo. Daugelis jų dirbo lentpjūvėse, malūnuose, alaus darykloje, degtinės varykloje, gamino krovines valtis arba žvejojė. Šiandien čia apsilanko keliautojai, žūklės ir kaimo turizmo mėgėjai.

Sunku būtų aplenkti abipus Minijos upės įsikūrusį Minijos žvejų kaimą, vietinių iki šiol vadinamą Mine arba Minge. Jau XIX a. turizmą skatino čia sustojantys upiniai garlaiviai. Sovietmečiu smarkiai sunaikintas kaimas

sunkiai atsigauja ir šiandien, tačiau čia galima pamatyti retų paukščių bei įvairiausių, tik šiai vietai būdingų vandens augalų ir gyvūnų. Dėl nuolat kylančių potvynių, gyvenimas šiuose kaimuose visuomet buvo sudėtingas, tačiau neapsakomas grožis ir beribė vandens platuma traukia į šį kraštą tiek savus, tiek svetimus.

Kad ir kaip nesinorėtų palikti šio nuostabaus gamtos kampelio, savo kultūra jus turėtų sudominti Šilutė – antrasis pagal dydį Klaipėdos krašto miestas (dabar gyvena 22,45 tūkst. žmonių). Didelę reikšmę jo plėtrai ir istorijai turėjo dvarininkas H. Šojus. 1892 m. jis nusipirko Šilokarčemos dvarą, vėliau pardavė dalį žemių naujakuriams, paskyrė sklypus apskrities ligoninei, mokyklai, gaisrinei. Jo dėka nusausta žemė prie Tilžės–Klaipėdos plento, nutiestos būsimos gatvės, palei Šyšos upę supiltas apsauginis pylimas. H. Šojus didelį dėmesį skyrė lietuvių kultūrai, įsteigė dvaro muziejų. Kaip ir daugelyje Klaipėdos krašto miestų čia rasite katalikų ir evangelikų kapines bei bažnyčias, bylojančias apie vis dar gyvą krašto daugia-kultūriškumą.

KLAIPĖDA

Klaipėda – trečiasis pagal dydį Lietuvos miestas, vienintelis uostas, svarbus transporto, pramonės, kultūros centras. Čia gyvena apie 193 tūkst. gyventojų. Per 750 m. Klaipėda perėjo ilgą raidos etapą, turėjusi savo ypatybių, pakilimų ir nuosmukių.

1252 m. Livonijos ordino ir Kuršo vyskupo susitarimu ant Kuršių marių kranto pastatyta medinė Memelburgo pilis, jos pavadi-

Klaipėdos panorama.

nimas prigijo ir šalia besikuriančiam vokiečių miestui. Vėliau šalia šios pilies buvo pastatyta mūrinė, tapusi neatsiejama miesto dalimi. Klaipėdoje įsikūrė Kuršo vyskupas, 1254 m. jai suteikta Liubeko teisė. Miestas turėjo tapti svarbiu ekonominiu, kultūriniu ir religiniu centru, tačiau ilgainiui Klaipėda tapo Prūsijos ir Vokietijos reicho provincija (1447 m. čia gyveno vos 50 žmonių).

Klaipėdos vardas pirmą kartą paminėtas tik 1420 m. Vytauto ir Vokiečių ordino derybų dokumente. XV a. Klaipėdą siaubė karai ir piratai, ne kartą teko atlaikyti žemaičių ir lietuvių antpuolius, viską naikinančius gaisrus ir kitas negandas. Siekiant atgaivinti miestą, 1475 m. jam suteikta Kulmo teisė. Po 1525 m. Vokiečių ordino sekularizacijos ir Prūsijos valstybės sukūrimo prasidėjo ilgas taikos laikotarpis. Sustiprėjusi ekonomika ir miestiečių luomas lėmė Klaipėdos miesto tarybos atsiradimą.

Viduramžiais Klaipėdai buvo būdingas daugiakultūriškumas. Iki 1620 m. mieste veikė lietuvių ir vokiečių evangelikų bažnyčios, kūrėsi anglai, škotai, olandai, švedai, danai. Pagrindinis gyventojų verslas buvo susijęs

su prekyba ir jūra. XVI a. sustiprėję pirkliai pradėjo statydinti jūrinius laivus, naudotus užsienio prekybai. Mieste aktyviai kūrėsi įvairūs amatininkai – kurpiai, kepėjai, siuvėjai, apie kuriuos byloja išlikę gatvių pavadinimai. Reformacijos pergalė Prūsijoje paskatino Klaipėdoje lietuviškumo plitimą, tačiau iki XVII a. pabaigos lietuviai šiame mieste buvo ignoruojami: jiems drausta verstis prekyba ir amatais, rengtis vokiškais rūbais, jie mokėjo didesnius mokesčius ir t.t. Nuo XVII a. kūrėsi žydai, kurių lėšomis miestas ne kartą atstatytas po gaisrų. Klaipėdos urbanistikai įtakos turėjo XVII a. karai su Švedija – miestas išplėstas ir apjuostas bastionais. Susiformavo Senamiesčio ir Odų rajonai bei mažiau prestižinis amatininkų, pirklių ir smuklininkų priemiestis kitoje Danės pusėje – Krūmamiestis. Vėliau prijungta ir daugiau aplinkinių priemiesčių. 1709–1711 m. per marą išmirus pusei Klaipėdos gyventojų, Prūsijos karalius Frydrichas I pradėjo krašto kolonizaciją (į miestą atvyko apie 200 zalcburgiečių). XVIII a. į gana vientisą evangelikų konfesiją įsiliejo lietuvių katalikų bendruomenė, menonitai, anglikonai, praturtinę Klaipėdos istorinį

ir architektūrinį veidą. XVIII a. pab. Klaipėdos gyventojų skaičius siekė 7 tūkst.

Per Septynerių metų karą (1756–1763) Prūsija paliko Klaipėdos tvirtovę Rusijai. Šis karas paspartino Klaipėdos ekonomikos stiprėjimą, mat išaugo prekybos ir karo laivų mastas. Tačiau dėl padidėjusios medienos paklausos smarkiai nukentėjo apylinkių ir Kuršių nerijos miškai. XVIII a. pab.–XIX a. buvo kultūros, pramonės bei naujovių atsiradimo laikotarpis. Pokyčiams įtakos turėjo karaliaus Friedricho

Klaipėdos senamiestis.

Wilhelmo III ir karalienės Luizės rezidencijos įkūrimas mieste: 1807 m. spalio 9 d. Klaipėdoje paskelbtas ediktas, davęs pradžių baudžiamos panaikinimui Prūsijoje; Klaipėdai padovanotas žemės sklypas ir skirta lėšų vargšų prieglaudai; centre išgrįstos gatvės; pradėjo eiti pirmas lietuviškas laikraštis „Lietuvininkų prietelis“ (1849). Miesto nesužlugdė net didysis 1854 m. miesto gaisras, nes nukentėjusiuosius rėmė turtingi pirkliai. Netrukus buvo įkurta Luizės vardo berniukų gimnazija, atidarytos baptistų, anglikonų bažnyčios, 1886 m. – sinagoga. Svarbus buvo sudegusio teatro atstatymas, kuriame dirigentu dirbo garsus vokiečių kompozitorius R. Wagneris. Kaip ir visoje Mažojoje Lietuvoje, Klaipėdoje intensyviai plito lietuviškoji kultūra, steigėsi draugijos.

XIX a. pab. Klaipėdos regiono ūkinę plėtrą paskatino geležinkelis – 1875 m. traukiniais iš Klaipėdos buvo galima nuvykti į Tilžę, Karaliaučių, Berlyną; 5 siaurojo geležinkelio linijomis prekės gabentos į mažesnius miestelius. Mieste buvo steigiami chemijos, tekstilės, celiuliozės ir kiti fabrikai, veikė 3 alaus daryklos. XIX–XX a. sandūroje Klaipėdoje atsirado elektra, vandentiekis, telefono ryšys; 1904 m.

Turgaus g. ir Smeltę sujungė pirmoji elektrinio tramvajaus linija. Mieste veikė „Sandoros“ knygynas, kuriame buvo galima įsigyti lietuviškų leidinių, o publicisto V. Gaigalaičio iniciatyva įsteigtas pirmasis mieste istorijos ir etnografijos muziejus. Išaugo gyventojų skaičius (1900 m. gyveno per 20 tūkst. žmonių, iš jų lietuvių buvo apie 1,3 tūkst.). Tik 1932 m. iš 35,2 tūkst. Klaipėdos gyventojų 38,2 proc. sudarė lietuviai.

XX a. Klaipėdai atnešė įvairių politinio ir ekonominio gyvenimo permainų. Vokietijai pralaimėjus Pirmąjį pasaulinį karą, 1919 m. Klaipėdos kraštas laikinai atskirtas ir perduotas Anglijai, JAV ir Prancūzijai. 1923 m. pr., susiklosčius palankiai tarptautinei situacijai, Lietuvos vyriausybė perėmė krašto valdymą, o po ilgų derybų Klaipėdos kraštas prijungtas prie Lietuvos su plačiomis autonomijos teisėmis. Tačiau dėl savito Klaipėdos gyventojų mentaliteto integracija į Lietuvos valstybę truko ilgus metus. Lietuviškosios kultūros tradicija aktyviau ėmė reikštis tik XX a. 4 deš.: leisti lietuviškųjų laikraščiai „Klaipėdos žinios“, „Vakarai“; veikė 2 aukštosios mokyklos (prekybos ir pedagoginis institutai), knygynai,

bibliotekos ir t.t. Autonomijos metais atsigavo uostas, dirbo nemažai darbininkų iš Lietuvos, tačiau įmonėse vyravo vokiškasis kapitalas. 1934 m. rugpjūčio 11–12 d. surengta pirmoji Jūros šventė, kad visa tauta galėtų atvykti prie jūros ir „pasididžiuoti nuveiktais darbais“.

1939 m. kovo 23-oji Klaipėdoje prasidėjo neįprastai: skambėjo bažnyčių varpai, kaukė sirenos, skelbdamos Klaipėdos perdavimą Vokietijos reichui. Tą patį rytą laivu atplaukęs A. Hitleris miestiečių buvo sutiktas džiugiai.

Teatro aikštė.

Netrukus euforiją užtemdė kylančios kainos, uždarnos lietuviškos mokyklos, draugijos bei prasidėjęs nacionalsocialistų teroras, kurio vengdami daugelis lietuvių traukėsi į Lietuvą. 1944 m. artėjant frontui, karo pavojų pajuto ir miestiečiai. Netrukus duotas įsakymas evakuotis į Vokietijos gilumą. Iki 1945 m. pr. Klaipėda buvo stipriai sugriauta (susprogdinta 60 proc. pramonės ir gyvenamųjų bei 50 proc. kultūrinių ir buitinių pastatų). Sausio 28 d. miestą paliko paskutinis vokiečių kareivis ir įžengė sovietų armija. Kartu su pastatais sunaikintas daug šimtmečių egzistavęs savitas istorinis kultūrinis paveldas. Daugelis krašto vokiečių ir klaidiškių negrįžo į miestą, o ir pats miestas perstatytas iš pagrindų, išnaikinus visa, kas „svetima“ ir „vokiška“. Nepaisydama visų sukrėtimų, Klaipėda plėtėsi. Pokariu nemažą dalį gyventojų sudarė rusai iš visos SSRS. 1959 m. čia gyveno 89,9 tūkst., o 1989 m. – 204,2 tūkst. gyventojų. Naujųjų klaidiečių gyvenimas susivienodino su Tarybų Lietuvos gyvenimu, gal tik Žvejo šventės ir augantys žvejybos poreikiai primindavo apie uostamiestį. 8 deš. pradėti restauruoti senieji

pastatai, imta tvarkyti garlaivių prieklauka ir krantinės, kultūrinį ir intelektualinį gyvenimą pagyvino gausėjančios aukštosios mokyklos.

1988 m. per Jūros šventę pirmą kartą po daugelio metų suplevėsavusi trispalvė dar kartą pakeitė Klaipėdos gyvenimą. Šiandien Klaipėda vadinama Lietuvos vartais į pasaulį. Ekonomiškai ir kultūriškai nuolat stiprėjantis miestas ir savus, ir svetimus nuolat stebina grožiu, kultūra ir šventėmis bei neleidžia pamiršti taip sunkiai iškovoto uosto reikšmės visai Lietuvai.

Klaipėdos uoste – kruizinis laivas „Constellation“.

Klaipėda [žem. „Klaipėda“].

Telefono kodas: 8~46

  Turgaus g. 7, tel. 41 21 86, faks. 41 21 85, el. paštas tic@klaipedainfo.lt, www.klaipedainfo.lt;

 „Dviračiai“ (prekybos ir paslaugų centras), Turgaus a. 25, tel. 41 19 49, (I–V 10.00–18.00 val., VI 10.00–15.00 val.) www.fujibikes.lt;

 „G. M. Umarai“, Kūlių Vartų g. 5, tel. 41 10 52, (I–V 10.00–19.00 val., VI 10.00–16.00 val.);

 „Panther dviračiai“, Turgaus a. 23, tel. 41 20 38 (I–V 10.00–18.00 val., VI 10.00–15.00 val.);

 dviračių nuoma „Du ratai“ (Vš!), mob. 8~615 91 773, www.bicycle.lt;

 Butkų Juzės g. 9, tel. 41 15 47, www.klap.lt;

 Priestoties g. 5A, tel. 31 36 77, www.litrail.lt.

Lankytinos vietos [žem. „Klaipėda“]:

M (1) Pilies muziejus, Pilies g. 4, tel. 41 05 24 (III–VI 10.00–18.00 val.). Tai modernus muziejus, kuris pasakoja apie miesto įsikūrimą, pilies raidą, atspindi senųjų klaipėdiečių buitį ir gyvenimą.

M (2) Mažosios Lietuvos istorijos muziejus, Didžioji vandens g. 6, tel. 41 05 24 (II–VI 10.00–18.00 val.), www.mlimuziejus.lt. Muziejus įkurtas viename iš seniausių XVIII a. senamiesčio pastatų. Klaipėdos ir visos Mažosios Lietuvos krašto istoriją čia atspindi net 56 tūkst. eksponatų (archeologinių radinių, XX a. pr. miestelėnų apyvokos reikmenų, baldų ir indų).

M (3) Kalvystės muziejus, Šaltkalvių g. 2, tel. 41 05 26 (II–VI 10.00–18.00 val.). Čia eksponuojami Klaipėdos krašto kapinių kryželiai, tvorelės, architektūrinės miesto senamiesčio namų detalės, žvejybos įrankiai, namų apyvokos reikmenys (įkurtas Dionyzo Varkalio).

M (4) Laikrodžių muziejus, Liepų g. 12, tel. 41 04 13 (II–VI 12.00–18.00 val.). Šis muziejus turi vieną iš didžiausių Europoje laikrodžių ekspozicijų, kuri atskleidžia istorinę laiko matavimo prietaisų raidą: kalendoriai, saulės, vandens, ugnies, smėlio, mechaniniai laikrodžiai.

– (5) Muzikinis teatras, Danės g. 19, tel. 39 74 02, www.muzikinis.ku.lt.

– (6) Dramos teatras, Teatro a. 2, tel. 31 44 53, www.kldteatras.lt.

Kitos lankytinos vietos Klaipėdos miesto centre [žem. „Klaipėda“]:

– (7) Teatro aikštė – Klaipėdos miesto širdis, mėgstamiausia klaipėdiečių ir jų svečių susibūrimo vieta. Čia vyksta koncertai, tarptautinis Pilies džiazo festivalis, Jūros šventė ir kiti renginiai.

Taravos Anikės skulptūra yra pagrindinis Teatro aikštės akcentas. Tai paminklas Klaipėdoje gimusiam poetui, Karaliaučiaus universiteto profesoriui Simonui Dachui. Anikė – mergina, kurią poetas pamilo iš pirmo žvignio, bet ji buvo pasižadėjusi kitam. S. Dachas merginai skyrė meilės dainą „Taravos Anikė“, kuri dainuojama ne tik Vokietijoje, bet ir Šveicarijoje bei Austrijoje.

– (8) Aukštoji g. 8 – tai gražiausias XVIII a. fachverkinis sandėlis, išvengęs net 1854 m. didžiojo gaisro ir vėlesnių griovimų. Klaipėdoje fachverikai buvo ypač populiari XIX a. pr., kai Napoleono karų metu uostamiestyje ypač suklestėjo prekyba.

- (9) Atgimimo aikštė – buvusi Lenino aikštė, kurioje tarybiniais metais ilgą laiką stovėjo Lenino skulptūra. Čia susijungia visi 3 Pajūrio dviračių trasos maršrutai.
- (10) Informacinis stulpas prie Biržos tilto – tai metrologinė kolona, 1889 m. pastatyta pirklių. XX a. pr. rekonstruojant biržą kolona buvo nugriauta, bet minint 750 metų miesto jubiliejų vėl atstatyta.
- (11) „Arka“ – paminklas vieningai Lietuvai, pastatytas 2003 m. minint Klaipėdos krašto susijungimo su Lietuva 80-ąsias metines. Paminklas sveria 150 tonų ir yra 8,5 metro aukščio. Mažoji kolona iš raudonojo granito simbolizuoja Mažąją Lietuvą, o pilkoji – Didžiąją Lietuvą. Viršutinė tartum nuskelta paminklo dalis vaizduoja Karaliaučiaus sritį (Kaliningradą). Ant paminklo iškalti levos Simonaitytės žodžiai: „Esame viena tauta, viena žemė, viena Lietuva“.
- (12) Klaipėdos apskrities administracijos pastatas – buvusi rotušė nuo 1846 m. (Danės g. 17) – tai istorinis klasicistinio stiliaus pastatas, kuriame per Napoleono karus 1 metus laikinai gyveno Prūsijos karalius Frydrichas Vilhelmas III su karaliene Luize.
- (13) Tristiebis burlaivis „Meridianas“ – tai vienas iš gražiausių Klaipėdos miesto simbolių. Burlaivis pastatytas 1948 m. Suomijoje, Turku laivų statykloje kaip kontribucija Tarybų Sąjungai po Antrojo pasaulinio karo. Šiandien čia įsikūręs restoranas, kuriame galima paragauti pagal senąsias tradicijas verdamo „Rainekės“ alaus.
- (14) Jono kalnelis, kurio kompleksą sudaro 3 atskiros teritorijos: pirmoji apima rekonstruotus Galderno, Purmarko bastionus, kurtiną, senąjį raveliną ir fosą, antroji – Prūsijos bastiono liekanas (dabar čia stovi poliklinika), trečioji – Malūno bastiono liekanas (dabar čia stovi mokykla).
- (15) Centrinis paštas su karilionu (Liepų g.) – tai raudonų klinkerinių plytų dviejų aukštų su mansarda statinys su labai puošniu salės interjeru ir bokšte įrengtu karilionu, kurio 4 varpų rinkinys buvo žinomas jau XIV–XVI a. Šie varpai bokšto laikrodyje mušė valandas, todėl jis buvo dar vadinamas kurantais. Dabar modernesio kariliono varpų skambėjimo galima pasiklausyti kiekvieną savaitgalio vidurdienį.
- (16) Mažvydo skulptūrų parkas, įrengtas XX a. pab. vietoj senųjų Klaipėdos miesto kapinių, kurios buvo laikomos vienomis iš gražiausių Baltijos šalyse. Prie Liepų gatvės parke esanti rusų stačiatikių cerkvė buvo pastatyta 1938 m. kaip šių kapinių šarvojimo koplyčia. Kitoje parko pusėje, rekonstravus sovietinių karių kapus, pastatytas kardo formos paminklas.

KLAIPĖDA

M 1 : 10000 (1 cm = 100 m)

APIE PAJŪRIO DVIRAČIŲ TRASA

Trasos ilgis

Pajūrio dviračių trasą sudaro 3 skirtingos atkarpos, kurių bendrasis ilgis yra 216 km. Pradedant kelionę Klaipėdoje, šios trasos atkarpos aprašytos leidinyje tokia tvarka:

1. į pietus Kuršių nerija iki Nidos (52 km);
2. į šiaurę iki Latvijos sienos (49 km);
3. į pietus Pamariu iki Rusnės salos (115 km).

Šie atstumai paskaičiuoti keliaujant tiesiausiu maršrutu be apylankų, kuriomis tektų važiuoti norint aplankyti šalia arba toliau nuo trasos esančias įdomias vietas. Pirmoji trasos atkarpa per Kuršių neriją gali pailgėti net apie 10 km užsukus į Juodkrantę ir čia aplankius visas įdomias vietas. Beveik tiek pat pailgės ir trečioji atkarpa Pamariu pasirinkus maršrutą per Minijos (Mingės) kaimą. Bet pastaroji gali ir sutrumpėti 2 km pasirinkus alternatyvų nepaženklintą maršrutą nuo Klaipėdos iki Priekulės per Dituvos sodus.

Trasos dangos paviršius ir eismas

Dvi trasos atkarpos pajūriu eina puikiai įrengtais dviračių takais su kietu dangos paviršiumi (asfaltu arba trinkelėmis), tik nedidelė dalis sutampa su užmiesčių keliais ir miestų gatvėmis, kur dar nėra įrengtų kokybiškų dviračių takų. Išskyrus Klaipėdos miestą, trečiojoje trasos atkarpoje (į Rusnės salą) dviračių takų beveik nėra. Didžioji jos dalis sutampa su esamais automobilių keliais, daugiausia žvyrkeliais, o 750 metrų atkarpa tarp Šernų ir Traubių praeina net lauko keliuku, kuris po lietaus gali būti nepavažiuojamas. Nuo Klaipėdos iki Priekulės siūlomas alternatyvus nepaženklintas, bet saugesnis maršrutas per Dituvos sodus.

Ženklinimas

Tai pirmoji dviračių trasa Lietuvoje, paženklinta specialiais dviračių trasos ženklais su dviratuko simboliu ir trasos numeriu mėlyname fone. Šiame kelionių vadove pateikti alternatyvūs maršrutai nėra paženklinti. Ateityje Pajūrio dviračių trasą, jungiančią Latviją su Kaliningrado sritimi, planuojama integruoti į Europos dviračių

trasų tinklą „EuroVelo©“ (10 nr. „Baltijos jūros žiedas“, www.eurovelo.org) ir trasą R1 (Calais (Prancūzija)–Sankt Peterburgas (Rusija)).

KELIONĖS PLANAVIMAS

Turizmo informacijos šaltiniai

Informacijos apie Pajūrio dviračių trasos lankytinas vietas ir turistines paslaugas su tiksliais jų geografinėmis koordinatėmis ieškokite Nacionalinėje turizmo informacinėje sistemoje internete www.travel.lt arba kreipkitės į turizmo informacijos centrus, kuriuose galite gauti ir kitus leidinius (Pajūrio dviračių trasos žemėlapi su tipiniais maršrutais, miestų žemėlapius ir kitų trasų kelionių vadovus dviratininkams). Daugumą Pajūrio dviračių trasos leidinių galima parsisiųsti iš interneto „pdf“ formatu adresu www.bicycle.lt/pajuriotrasa.

Naujausią informaciją apie specializuotas paslaugas dviratininkams (dviračių pardavimas ir taisyklas, dviračių nuoma, žemėlapius ir leidinius, „BaltiCCycle“ žygius) galite rasti Lietuvos dviratininkų bendrijos įkurtame Virtualiajame dviračių informacijos centre,

adresais www.dviratis.lt ir www.bicycle.lt, arba gauti užklausus el. paštu dvirINFO@dviratis.lt.

Dviračių pervežimo galimybės

Į pajūrį iš kitų Lietuvos vietų galima atvykti įvairiais būdais. Jeigu neplanuojate dviračio nuomotis vietoje, tada renkantis transporto priemonę svarbu atsižvelgti į galimybę transportuoti savo dviratį. Dviračius galima pervežti traukiniais, autobusais, keltais, laivais arba automobiliais.

Dviračių gabenimas traukiniais

Lietuvoje pervežti dviračius priemiestiniais traukiniais galima tam įrengtose vietose arba pašto vagonuose. Vasaros sezono metu dviračius į Lietuvos pajūrį galima atsivežti tarp miestiniais greitaisiais traukiniais „Pajūris“ ir „Baltija“, kuriuose neišardyti dviračiai statomi specialiai tam įrengtuose stovuose arba negaliesiems skirtoje vagono dalyje. Dviračių vietų skaičius yra ribotas, todėl didesnėms kaip 4 dviratininkų grupėms gali kilti problemų užsakant bilietus iš anksto. Daugiau informacijos ieškokite traukinių stotyse arba „Lietuvos geležinkelių“ tinklalapyje www.litrail.lt.

Dviračių gabenimas autobusais

Pervežti dviračius maršrutiniais autobusais įmanoma tik jeigu juose yra pakankamai vietos. Už nedidelį mokestį savo dviratį galėsite gabenti autobuso viduje arba erdvioje bagažinėje. Dviratis įtilps lengviau, jeigu nuleisite jo sėdynę ir nuimsite priekinį ratą. Pajūrin vykstančių autobusų tvarkaraščius rasite transporto kompanijų tinklalapiuose: www.klap.lt, www.toks.lt, www.kautra.lt, www.busturas.lt.

Dviratininkų grupėms turizmo agentūros teikia pervežimo paslaugas mikroautobusu su specialia priekaba 16–20 dviračių.

Dviračių gabenimas keltais

Patogiausias būdas jūsų užsienio svečiams atvykti į Lietuvą atsivežant ir savo dviračius – tarptautiniai jūrų keltai, kursuojantys tarp Klaipėdos ir Kylio (Vokietija) bei Karlshamno (Švedija). Daugiau informacijos ieškokite keltų kompanijos LISCO tinklalapyje www.lisco.lt arba teiraukitės turizmo agentūrų (žr. 18 psl.).

Iš Klaipėdos į Smiltynę kursuojančių keltų mokestis yra vienodas tiek dviratinin-

kams, tiek pėstiesiems. Tvarkaraščius ir kitą naujausią informaciją rasite Smiltynės perkėlos tinklalapyje www.keltas.lt arba perkėlos terminaluose:

I – Senoji perkėla (d. l. 5.30–3.00 val.), Žvejų g. 8, tel. (8~46) 31 11 17;

II – Naujoji perkėla (d. l. 6.30–23.30 val.), Nemuno g. 8, tel. (8~46) 36 70 03.

Dviračių gabenimas laivais

Persikelti su dviračiais iš Neringos į kitą Kuršmarių krantą arba atvirkščiai, iš Nemuno deltos (Šturmų, Uostadvario, Šilutės, Rusnės, Minijos) į Neringos gyvenvietes, galima specialiai užsakytu laivu (kaina priklauso nuo laivo dydžio). Laivų savininkų kontaktų ieškote vietos turizmo informacijos centruose. Gegužė–rugsėį Nidą lengvai pasieksite iš Klaipėdos reguliariai kursuojančiu 300 vietų laivu „Mecklenburg“ (www.jukunda.lt) arba iš Kauno plaukiančiais greitaeigiais keleiviniais laivais, kurių eismą Nemuno upe planuojama atnaujinti nuo 2006 m. gegužės (www.nemunolinija.lt).

Dviračių gabenimas automobiliu

Gabenant dviratį automobiliu, ant jo stogo arba galinės dalies tvirtinami specialūs dviračių laikikliai – vadinamieji „ragai“. Jeigu dviračių laikiklių neturite, galite išsinuomoti juos kelioms dienoms didžiuosiuose Lietuvos miestuose.

Dviračių nuoma

Jeigu dviračių neturite arba nėra galimybės jų atsivežti į pajūrį, galite juos išsinuomoti nuomos punktuose Klaipėdoje, Palangoje ir Neringoje bei kaimo turizmo sodybose ir viešbučiuose. Pajūrio kurortuose dviračių ir velomobilų nuomos punktų gausu centrinėse gatvėse ir pėsčiųjų alėjose, dauguma viešbučių ir svečių namų gali pasiūlyti dviračių nuomos paslaugas, bet tik savo svečiams. Klaipėdoje dviračius galite išsinuomoti kultūros ir turizmo informacijos centre (Turgaus g. 7) ir viešojoje įstaigoje „Du ratai“. Šioje įstaigoje kokybiškus turistinius dviračius ir inventorių (neperšlampamus krepšius, šalmus, vaikiškas kėdutes, tandemines priekabas vaikams) galima užsisakyti iš anksto – jie pristatomi į bet kurią pajūrio vietą:

 BaltiCycle „Du ratai“ (VŠĮ)

Mob. 8~614 18 695

El. paštas 2ratai@dviratis.lt, www.bicycle.lt.

Maistas ir nakvynė

Skaniai pavalgyti galima daugelyje vietų. Kavinių ir barų gausu Klaipėdoje bei pajūrio kurortuose – Palangoje ir Neringoje, mažiau Pamario krašte. Prieš kelionę arba jos metu maisto produktų rasite parduotuvėse ir prekybos centruose, kurių dauguma išsidėstę prie pat dviračių trasos. Skanių patiekalų žygyje visada galite pasigaminti ir patys.

Kelionės metu galite nakvoti palapinėse arba kaimo turizmo sodybose, viešbučiuose. Palapines galima statyti valstybinėje žemėje, išskyrus Kuršių neriją, arba specialiai tam skirtose vietose, pvz., Nidos ir Palangos kempinguose. Be leidimo apsistoti nakvynei privačioje valdoje yra draudžiama, todėl visada atsiklauskite šeimininkų.

Svečių namų ir viešbučių tinklas pajūryje yra gana tankus, ypač pajūrio kurortuose, tačiau liepą ir rugpjūtį, kai dauguma žmonių atostogauja, šios nakvynės vietos

būna užimtose. Vietas patartina rezervuoti iš anksto, prieš kelionę.

Turizmo agentūros

Norint užsisakyti kelionės dviračiais paslaugų paketą, paruoštą pagal jūsų poreikius, galima kreiptis į vietines turizmo agentūras. Šios Klaipėdoje įsikūrusios kompanijos pasiūlys dviračių ir kito turistinio inventoriaus nuomą, patyrusį kelionės vadovą, nakvynės vietų rezervaciją, bagažo pervežimus, transporto ir kitas paslaugas pagal pageidavimą:

- kelionių tarnyba „Liturimex“, Liepų g. 21/ J. Karoso g. 6, tel. (8~46) 31 06 08, www.liturimex.lt;
- „Krantas Travel“, Teatro a. 5, tel. (8~46) 39 51 11, www.krantas.lt;
- „Dorlita“, Tomo g. 10A–1, tel. (8~46) 41 13 46.

Kuršių nerija

NUO KLAIPĖDOS KURŠIŲ NERIJA IKI NIDOS – 52 km

Šis dviračių maršrutas sužavės jus, nes yra pats įspūdingiausias Lietuvoje. Kelionė prasideda keltu iš Klaipėdos centro į Kuršių neriją. Krykštaujantių žuvėdų palyda primins, kad Klaipėda – jūrinis miestas, kuris didžiuojasi savo jūrų muziejumi – akvariumu ir delfinariumu. Toliau maršrutas veda per Kuršių nerijos nacionalinį parką, kurį Jungtinių tautų organizacija UNESCO pripažino kaip vieną iš unikaliausių Baltijos jūros regiono gamtos ir kultūros paveldo objektų. Kuršių nerijos kraštovaizdis – tai gamtos ir žmogaus susitarimo pasekmė. Čia labiausiai žavi tarp pušynų įsiterpusios vėjo pustomos smėlio kopos, nuo kurių atsiveria nuostabūs vaizdai į Baltijos jūrą ir Kuršių marias. Kuršmarių pakrantėje išsibarsčiusios gyvenvietės – Juodkrantė, Pervalka, Preila ir Nida – žavi etnografinėmis žvejų sodybomis su nendriniais stogais ir šalia po žvejybos džiūvančiais tinklais, pamario švyturiais, medinėmis Raganų kalno skulptūromis bei netoliese įsikūrusia kormoranų ir pilkųjų ganių kolonija. Erdvūs auksinio

smėlio paplūdimiai vilioja pailsėti ir atsigavinti jūros bangose.

Pasirinkę šį maršrutą, Nidą pasieksite asfaltuotu dviračių taku, kuris driekiasi pušynais per visą Kuršių neriją. Iš Nidos galima persikelti laiveliu į Nemuno delta ir Pamario keliais sugrįžti į Klaipėdą. Trokštantys sovietinės egzotikos, Kuršių nerija gali lengvai pasiekti Kaliningradą.

Mirusios kopos.

Nuo Klaipėdos iki Juodkrantės – 21 km

Atgimimo aikštė – 0,3 – Pilies tiltas – 0,2 – Senoji perkėla – 1,4 – paplūdimys ties gelbėjimo stotimi – 2,4 – poilsio aikštelė ir takas į Naująją perkėlą – 4,7 – Meškos dauba (9 km)

Kelionę pradėję Atgimimo aikštėje (9), kur susitinka 3 dviračių trasos atkarpos, važiuojate iki Senosios perkėlos. Pradžioje minate

Smiltynėje – Jūrų muziejus ir delfinariumas.

dviračių taku palei Danės gatvę pro Žvejo skulptūrą iki Pilies tilto, kuriuo pervažiuojate į kairiąją Danės upės pusę (įrengus keltų prieklauką Šiauriniame rage dešinėje upės pusėje, važiuosite tiesiai pro tilto apačią). Ties reguliuojamąja sankryža kertate Pilies gatvę ir Žvejų gatvę pasiekiate Senąją perkėlą. Kasoje įsigyjate bilietą, galiojantį į abi puses, ir po 10 min. jūs jau kitoje Klaipėdos kanalo pusėje – Smiltynėje. Čia galite praleisti pusdienį, kad apžiūrėtumėte gamtos ir jūrų muziejų – akvariumą (18), o delfinariume pasigrožėtumėte delfinų ir Kalifornijos jūrų liūtų pasirodymais. Jeigu skubate į Nidą, išriedėję iš kelto sukate kairėn ir važiuojate dviračių taku Smiltynės gatve iki baro „Nerija“, kur sukate dešinėn jūros link. Ties gelbėjimo stotimi dviračiais patogų išvažiuoti į paplūdimį ir, juos čia saugiai prirakinus prie metalinių stovų, pasikaitinti saulėje bei išsimaudyti. Pailsėję toliau važiuojate naujai išasfaltuotu dviračių taku iki Juodkrantės. Pradžioje takas veda pajūriu tarp miško ir apsauginės kopos iki posūkio link Meškos daubos.

Smiltynė (Klaipėda) [žem. nr. 1, 7]

Telefono kodas: 8~46

- i** Kuršių nerijos nacionalinio parko lankytojų centras, Smiltynės 11, d. I.: birželį–rugpjūtį I–IV 8.00–17.00 val., V 8.00–16.00 val., VI 9.00–16.00 val., VII 10.00–14.00 val.; rugsėjį–gegužę I–IV 8.00–16.00 val., V 8.00–15.00 val., tel. 40 22 57, el. paštas info@nerija.lt, www.nerija.lt;
- 🦏** Smiltynės perkėla (d. I. 5.30–3.00 val.), Žvejų g. 8, Tel. 31 11 17, www.keltas.lt.

Lankytinos vietos:

- M (17)** Kuršių nerijos nacionalinio parko Gamtos muziejus, Smiltynės pl. 10, tel. 39 11 77, d. I.: gegužę–rugsėjį III–VII 11.00–18.00 val., birželį–rugpjūtį II–VII 11.00–18.00 val. Trijuose pastatuose įkurtos ekspozicijos pasakoja apie Kuršių nerijos geologinę raidą, geografinius ypatumus, archeologiją, kraštovaizdžio formavimąsi, florą ir fauną. Ekspozicijoje pateikiami būdingiausi nerijos augalai, paukščių, žinduolių iškamšos, drugių ir vabalų kolekcijos.

M (18) Lietuvos jūrų muziejus-akvariumas irdelfinariumas, Smiltynės pl. 3, tel.: 49 07 40, 49 07 54, www.juru.muziejus.lt, d. l.: spalį–balandį VI–VII 10.30–16.30 val., delfinariume pasirodymai – 12.00 ir 15.00 val., gegužę–rugsėį III–VII 10.30–17.30 val., delfinariume pasirodymai – 12.00 ir 15.00 val., birželį–rugpjūtį II–VII 10.30–18.30 val., delfinariume pasirodymai – 12.00, 14.00 ir 16.00 val. Apie XIX a. vidurį šioje vietoje buvo gynybinė pajūrio tvirtovė. XX a. pabaigoje tvirtovė restauruota ir čia atidarytas jūrų muziejaus kompleksas, o dar vėliau – delfinariumas.

† (19) XIX–XX a. pr. Kopgalio kaimo kapinaitės, kuriose palaidotas pirmasis Lietuvos kapitonas L. Stulpinas (1871–1934).

☼ (20) Pietinis Klaipėdos uosto jūros vartų molas, nuo kurio galima grožėtis jūra, stebėti laivus.

Smiltynė – tai gyvenvietė, atsiradusi kaip tranzitinis Kuršių nerijos kelio Karaliaučius–Klaipėda taškas. Jau XV a. ši vietovė buvo vadinama Sandberg (Smėlio

kalnu). Ledonešio ir audrų metu keliautojai, paštininkai, pasiuntiniai, pirkliai, kariai, norėdami persikelti per marias, laukdavo kelias dienas ar net savaites. Šioje vietoje veikė smuklė, kurioje jie galėdavo apsišilti. Nuo XX a. pr. Smiltynė ėmė formuotis kaip poilsinė miesto zona. Buvo pastatytas kurhauzas, greta jo duris atvėrė lauko kavinukės, įrengtos lauko pavėsinės. Čia išaugo keli miestiečių vilų kvartalai. Juose įsikūrė pasiturinčių klaipėdiečių – valdininkų,

pirklių šeimos. Prieš Pirmąjį pasaulinį karą kopose prie jūros veikė didelis liaudiško stiliaus restoranas. Po Antrojo pasaulinio karo dalis vilų sunyko, kitose apsigyveno miškininkų ir uosto darbininkų šeimos. Dabar Smiltynė yra Klaipėdos miesto dalis, kurioje gyvena apie 100 žmonių. Smiltynėje veikia garsusis Jūrų muziejus-akvariumas ir delfinariumas (18), jachtklubas, viešbutis, sporto bazė, čia yra ir švariausi Klaipėdos paplūdimiai.

Kopgalis [žem. nr. 1, 7]

Kopgalio kaimas pradėjo kurtis šalia esančios balasto aikštelės XVIII a. pabaigoje. Šioje aikštelėje burlaiviai atsikratydavo balasto ir jo pasipildydavo, kad išlaikytų nepakrauto laivo stabilumą audringoje jūroje. Tik Prūsijos valdžiai suteikus dideles lengvatas, Kopgalyje apsigyveno pirmieji naujakuriai. 1821 m. čia stovėjo jau 7 sodybos. Gyventojai krovė balastą, tvirtino krantus, dengė juos velėna, žvejojo, augino bulves. Kopgalis – pirmoji poilsio vieta Kuršių nerijoje. XIX a. pr. poilsiavietės paplūdimiuose pradėjo veikti moterų ir vyrų paplūdimiai.

Kopgalis.

Meškos dauba – 0,3 – Senasis Pašto kelias – 9 – „Žalioasis kelias“ – 1 – poilsia vietė „Prie švyturio“ – 1,7 – Juodkrantės takas (12 km)

Ties Meškos dauba dviračių takas pasuka nuo jūros gilyn į mišką, o beveik pasiekus pagrindinį Nidos kelią, vėl suka į pietus ir vingiuoja kalnapušėmis apžėlusiu senuoju Pašto keliu išilgai Kuršių nerijos. Pakeliui į Juodkrantę šiuo taku privažiuosite poilsia vietę „Prie švyturio“, kurioje galima apsi-

stoti trumpam poilsui. Norint čia susikurti laužą, leidimo reikia kreiptis į Juodkrantės girininkiją (22). Pailsėję kelionę tęsiate toliau ir netrukus privažiuojate asfaltuotą pėsčiųjų–dviračių taką, kuris jungia pajūrio paplūdimį su Juodkrantės centru (1,5 km). Norėdami apžiūrėti Juodkrantę ir toliau tęsti kelionę į Nidą, turėsite du kartus persiristi per aukštą kopą, o pačiame miestelyje – numinti dar apie 6 km iki pilkųjų garnių ir kormoranų kolonijos (28)

ir atgal. Tačiau nepagailėkite laiko ir energijos aplankyti vieną iš įdomiausių Kuršių nerijos gyvenviečių.

Alksnynė [žem. nr. 2]

Alksnynė (seniau *Erlenhorst*) įkurta XIX a. pr. kaip girininkijos viensėdis. Iki 1945 m. nuolatiniai jo gyventojai buvo girininkas su šeima. Jie prižiūrėjo kopagūbrį ir rengdavo apylinkių apželdinimo darbus. Dabar Alksnynės viensėdijoje gyvena 4 žmonės.

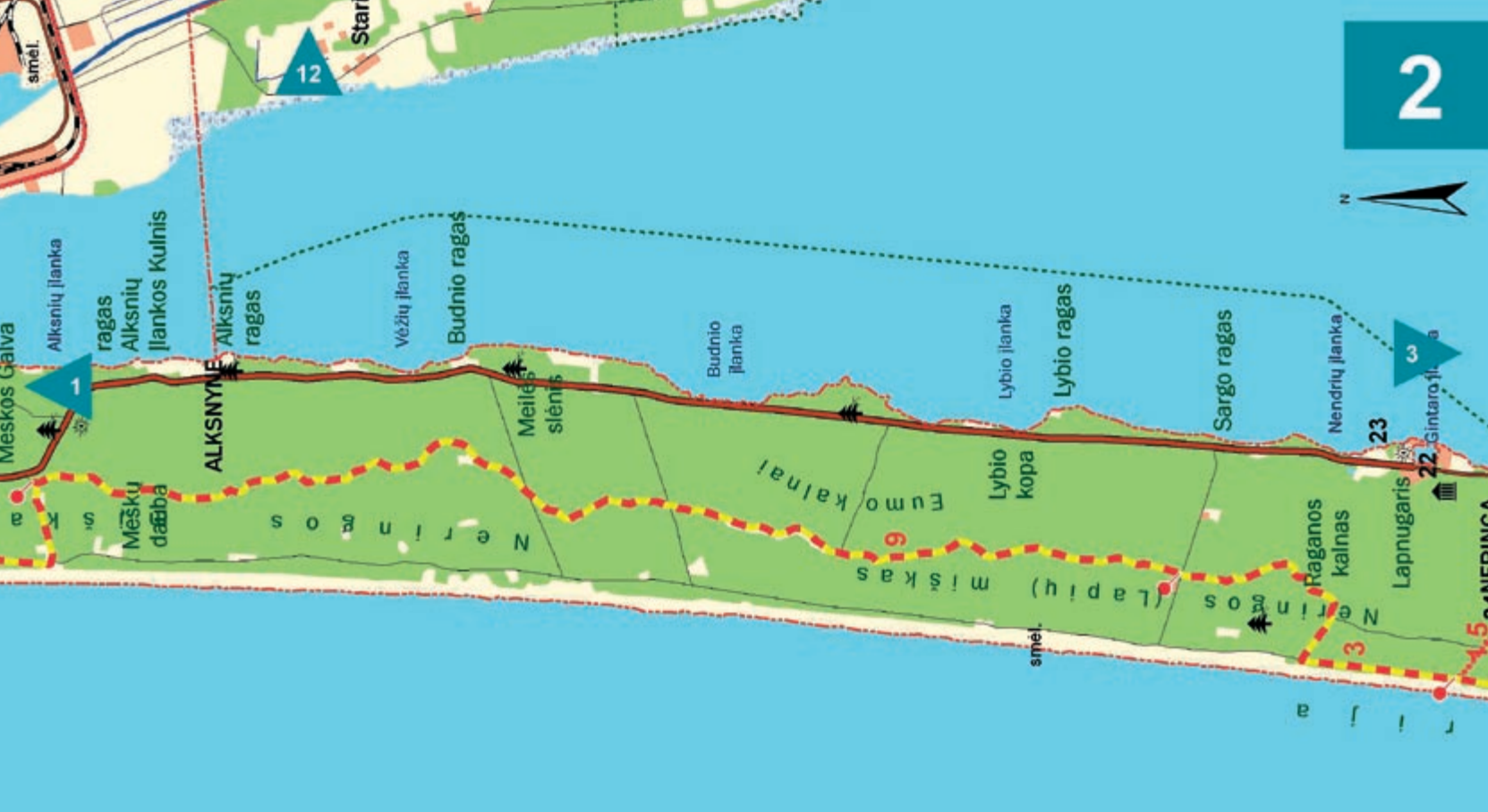
Dviračių takas per pušynus.

Baltijos pajūrio kopos.

Dviračių takas Juodkrantėje.

Juodkrantė [žem. nr. 3]

Telefono kodas: 8~469

i Viešbutyje „Ažuolynas“, L. Rėzos g. 54, tel. 53 490;

i Terminalas parodų namuose, L. Rėzos g. 8;

i Vandens turizmo agentūra „Jovila“, L. Rėzos g. 1–2, mob. 8~684 78 707, www.jovila.com;

x Krantinėje prie Raganų kalno, mob. 8~612 84 541;

Dviračių takas Juodkrantėje.

Lankytinos vietos:

M (21) Vėtrungių galerija, L. Rėzos g. 13, tel. 53 357;

– **(22)** Juodkrantės girininkija, Gintaro įlanka 9, tel. 53 273.

Juodkrantė yra vasarotojų ir turistų pamėgta antroji pagal dydį Neringos miesto gyvenvietė, istoriniuose šaltiniuose minima jau nuo 1429 m. Tuomet ji buvo arčiau jūros, apie 2,5 km nutolusi į šiaurę nuo dabartinės vietos. XVII a. pr. 13 sodybų kaimas buvo beveik užpustytas. Po maro epidemijos čia buvo likusios tik 6 apgyvendintos sodybos. XVIII a. pab. į pietinę dabartinės Juodkrantės dalį persikėlė iševiviai iš užpustyto Karvaičių kaimo. Savo kaimą jie pavadino Naujaisiais Karvaičiais. Vėliau Naujųjų Karvaičių, Juodkrantės prie bažnyčios ir Senosios Juodkrantės kaimai suaugo į vienišą gyvenvietę. XIX a. antrojoje pusėje gyvenvietės raidą nulėmė kurorto plėtra ir gintaro gavybos kompanijos veikla. Kaip kurortas Juodkrantė ėmė garsėti XIX a. viduryje, kai į Juodkrantę pradėjo plaukti garlaiviai iš Klaipėdos, o pabaigus rengti krantinę – iš

Tilžės ir „Kranto“. 1860–1890 m. kurorto plėtrą skatino kompanijos „W. Stantien & M. Becker“ gintaro gavybos veikla. XIX–XX a. pr. Juodkrantėje įsikūrė daug viešbučių, vilų, vasarnamių, restoranų, parduotuvių. Juodkrantės gyventojų skaičius per šimtą metų išaugo nuo 157 iki 600. Šiuo metu Juodkrantėje įregistruota apie 720 gyventojų, iš kurių nemaža dalis į savo vasarnamius atvyksta pailsėti tik savaitgaliais.

Juodkrantės bažnyčia.

Lankytinos vietos Juodkrantėje [žem. nr. 3]:

- ☀️ (23) Gintaro įlanka, susiformavusi dėl kompanijos „W. Stantien & M. Becker“ vykdytos gintaro kasybos 1860–1890 m. Čia buvo įrengtas žemkasių uostas, remonto dirbtuvės, pastatyti darbininkų barakai. Gintaro įlankoje vienu metu dirbo iki 23 žemsemių, kurios per 30 veiklos metų čia išgavo apie 2 tūkst. tonų gintaro.
- 🌳 (24) Kuršių nerijos sengirės pažintinis

Juodkrantės promenada.

dendrologinis takas (1 600 m) – čia yra 16 stotelių, kuriose pastatyti standai su medžių ir krūmų aprašymais, piešiniais, nuotraukomis.

- 🏛️ (25) Akmens skulptūrų parkas krantinėje prie marių, įkurtas per 1997–1999 m. vykusį tarptautinį simpoziumą „Žemė ir vanduo“.
- 🏛️ (26) Raganų (anksčiau Jono, levos) kalno medinių skulptūrų ekspozicija po atviru dangumi (skulptoriaus S. Šarapovo ir architekto A. Nasvyčio projektas), kurioje gausu raganų ir velnių iš lietuvių liaudies pasakų ir legendų. Raganų kalnas nuo seno mena čia švęstas Jonines.
- 🏛️ (27) Neogotikinio stiliaus Juodkrantės bažnyčia (1885 m.) nuo 1989 m. priklauso evangelikų liuteronų bendruomenei, čia vyksta protestantų ir katalikų pamaldos.
- ☀️ (28) Pilkųjų garnių ir didžiųjų kormoranų perimvietė, kuri yra viena iš didžiausių šių paukščių kolonijų visoje Europoje (2000 m. ten perėjo 582 pilkųjų garnių ir 1 361 didžiųjų kormoranų pora).

Nuo Juodkrantės iki Nidos – 31 km

Juodkrantė (dviračių takų sankryža pajūryje) – 3 – autonominio dviračių tako pradžia – 4 – posūkis į mišką – 5,5 – Pilkosios kopos (12,5 km) [žem. nr. 3]

Nuo Juodkrantės toliau keliaujate į pietus dviračių taku palei jūrą Nidos link. Pravažiavę Mėlynąją vėliava paženklintą paplūdimį minate dviračių juosta, atskirta

Akmens skulptūrų parkas.

Raganų kalnas Juodkrantėje.

nuo kelio balta ištisine linija. Ties informaciniu stendu įsukate į autonominį dviračių taką ir riedate juo toliau per Naglių gamtos rezervatą. Pradžioje važiuojate pajūriu tarp miško ir apsauginės kopos, tada sukate gilyn į mišką ir už 400 m pasiekę pagrindinį kelią Klaipėda–Nida (167 nr.), važiuojate šalia jo. Kertate šį kelią ties poilsio aikštele, nuo kurios į Pilkąsias kopas veda pažintinis pėsčiųjų takas (29).

Tradicinės vėtrungės.

Lankytinos vietos:

🌳 (29) Pažintinis takas Naglių gamtos rezervate – tai lentomis išklotas pėsčiųjų takas, vingiuojantis per gamtos rezervatą, kuris tęsiasi apie 9 km tarp Juodkrantės ir Pervalkos. Čia galima pamatyti Pilkąsias kopas (dar vadinamas Mirusiomis) ir nuo jų viršaus atsiveriančią įspūdingą panoramą į Baltijos jūrą, Kuršių marias ir Nemuno upės delta. Šią vietą lietuviai dažnai vadina Lietuvos Sachara.

Pažintinis takas Naglių gamtos rezervate.

Pilkosios kopos – 2,7 – Pervalkos kelias –
1,3 – Pervalka (4 km)

Nuo pažintinio tako į Mirusias kopas važiuojate toliau per pušynus iki Pervalkos, pakeliui kertate kelią, vedantį į šį miestelį. Dviračių takas išlenda į pagrindinę Pervalkos gatvę pietinėje miestelio dalyje. Todėl, norėdami apžiūrėti miestelį ir pamatyti Žirgų švyturį, o taip pat pavalgyti arba pernaktoti, pasukite kairėn į miestelio centrą. Norėdami tęsti

Dviračių takas.

kelionę į Nidą, pasuksite dešinėn ir važiuosite dviračių taku link Preilos.

Pervalka [žem. nr. 4]

Kraustydamiesi iš smėliu užpustyto kaimo, kuršiai namų nepalikdavo, o juos išardydavo, perveždavo ir vėl surinkdavo naujoje vietoje. Taip darė ir Naujųjų Naglių gyventojai, kai kurie iš jų 1843 m. įkūrė Pervalkos gyvenvietę (seniau *Perwelk*). Pervalkos pavadinimas kaip tik ir sietinas su pastatų pervilkimu iš vienos vietos į kitą. Kita Pervalkos vardo kilmė – iš žodžio „pervalkas“, kuris reiškia sausumą tarp dviejų vandenų, per kurią velkami laivai. Būtent taip, keičiantis metų laikams, Kuršių nerijos žvejai vilkdavo savo žvejybinius laivus nuo jūros prie marių ir atvirkščiai. XIX a. vid. Pervalkoje buvo 5 sodybos ir 45 gyventojai, kurie daugiausia vertėsi žvejyba. Per šimtą metų nuolatinių gyventojų skaičius išaugo keturkart (176). 1900 m. Pervalkoje įsteigta mokykla ir perstatytas švyturys. XX a. pr. kaimą pastebėjo pavieniai, nuo kurortų šurmulio bėgantys poilsiautojai. Tokia ramybe Pervalka alsuoja ir dabar, gal todėl taip traukia tylos išsiilgusius vasarotojus. Dabar

Pervalka yra mažiausia Kuršių nerijos gyvenvietė, čia nuolat gyvena tik apie 20 žmonių.

Lankytinos vietos:

📍 (30) *Žirgų švyturys (1900 m.)* Kuršių mariose už Agilos įlankos, prieš Birštyno iškyšulio Žirgų ragą. Perstatytas jau 2 kartus, šiuo metu veikia, iki jo galima priplaukti laivu arba pamatyti nuo Kuršių nerijos kranto.

Baltijos pajūrio paplūdimys.

Agilios

smėl.

Negvosios (Mirusios) kopos

smėl.

Libio įlanka

smėl.

Vinkio kopa

smėl.

Lydumo ragas

Agilios (Nagliu) įlanka

Garbės ragas

smėl.

Agilios (Nagliu) kopa

29

4.2

smėl.

30

Birštyno iškyšulys

Zirgų (Arklių) ragas

Skirpsto kopa

PERVALKA

5

Pervalkos įlanka

4

Pervalka – 3 – paminklas L. Rėzai – 0,5 –
Karvaičių kopa – 2 – Preilos centras (5,5 km)

Nuo Pervalkos iki Preilos važiuojate dviračių taku, kuris ties Karvaičių įlanka priartėja prie pat Kuršių marių. Preiloje galima pailsėti, apžiūrėti senąsias kapinaites, žvejų namus, nusipirkti šviežios rūkytos žuvies, nuvažiuoti prie jūros naujai įrengtu dviračių taku (apie 2 km). Pervažiavę Preilą išilgai Kuršių marių einančia vienintele šio miestelio gatve, keliaujate toliau į pietus link Nidos pro 53,3 m aukščio Preilos kalną ir naują botelį.

Preila [žem. nr. 5]

i Terminalas Preilos seniūnijoje,
Preilos g. 27.

XIX a. vid. gyvenvietę įkūrė užpustyto Naujųjų Naglių kaimo gyventojai, kurie iš savo buvusio kaimo perkėlė netgi mokyklą. Nors gyvenimas Preiloje nebuvo lengvas, gyventojų daugėjo ir XX a. pr. čia jau gyveno apie 250 žmonių. Tada buvo pastatyta nauja mokykla, pradėjo veikti viešbutis. Šiuo metu Preiloje gyvena 205 žmonės, yra apie 20 poilsio namų ir vasarnamių.

Lankytinos vietos Preiloje ir apylinkėse:

⚙ (31) Senoji Preilos mokykla.

†† (32) XIX–XX a. Preilos etnografinės kapinaitės.

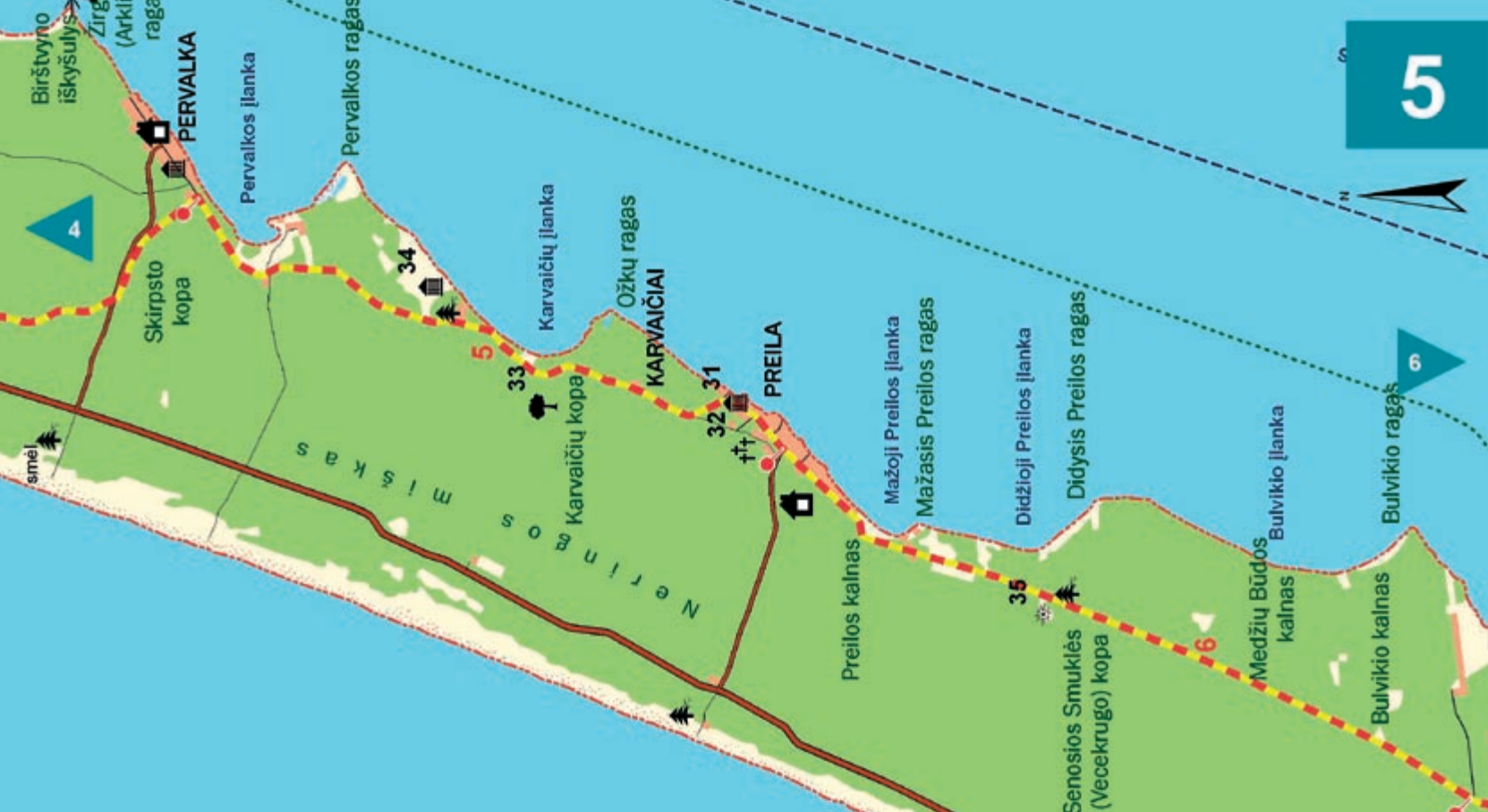
† (33) Karvaičių kalnas, kurio vietoje iki XVIII a. pab. buvo Karvaičių kaimas. Jo gyventojai traukdami nuo pustomo smėlio net kelis kartus kėlėsi iš vienos vietos į kitą. Po ilgos ir nesėkmingos kovos su smėliu, kai buvo užpustyta Karvaičių bažnyčia, žmonės paliko kaimą.

⚙ (34) Medinis paminklas vienam iš žymiausių XIX a. pradžios tautosakininkų ir poetų, Karaliaučiaus universiteto profesoriumi Liudvikui Gediminui Rėzai (1776–1840 m.), kuris kilęs iš Karvaičių kaimo.

☼ (35) Vecekruogo kalnas (Senosios smuklės kopa) – tai aukščiausia Kuršių nerijos kopa (67,2 m). Jos pavadinimas kilęs nuo kuršiško „vece“ – senas ir „kruogs“ – smuklė, primenanti kopos papėdėje buvusią užeigą. Visa kopa apaugusi kalnų pušimis. Nuo kopos viršūnės galima pamatyti į Kuršių marias nusitęsčius Bulvikio, Didįjį ir Mažąjį Preilos, Ožkos, Pervalkos, Žirgų ir Grobšto ragus.

Medinis paminklas Liudvikui Gediminui Rėzai.

Preila – 2,4 – Vecekrugo kopa – 2,8 –
Bulvikio ragas – 0,5 – tako pabaiga ties oro
uostu – 2 – Tomo Manno muziejus – 1,3 –
Nidos centras (9 km)

Ties naujai pastatytu Preilos boteliu šalia
Mažosios Preilos įlankos vėl prasideda asfal-
tuotas dviračių takas, kurį nuo nedrausmingų
automobilių vairuotojų iš abiejų pusių saugo
pakeliami užtvarai. Pakeliui į Nidą galite
sustoti poilsio aikštelėje su įspūdingu vaizdu į

Vecekrugo kopa.

Vecekrugo kopą, o dviračių takui pasibaigus,
ties posūkiu į daug prieštarinių diskusijų
sukėlusį neįrengtą Nidos oro uostą, toliau
važiuojate Purvynės gatve iki Kuršių marių
krantinės. Sukate kairėn į pamarį ir važiuo-
jate Nidos krantine iki pat centro. Pakeliui
pravažiuojate Tomo Manno muziejų, viešbutį
„Nidos smiltė“ ir K. Mizgario gintaro galeriją–
muziejų.

Nidoje prie marių.

Nida [žem. nr. 6]

Telefono kodas: 8~469,

i „Agila“, Taikos g. 4, tel. 52 345,
el. paštas info@visitneringa.lt,
www.neringainfo.lt.

i Kuršių nerijos nacionalinio parko lanky-
tojų centras, Naglių g. 8, tel. 51 256.

i TIC terminalas Neringos miesto viešojoje
bibliotekoje, Pamario g. 53.

🚗 Naglių g. 18E, tel. 52 472.

🏠 Prieplauka, Naglių g. 16, tel. 52 333.

🏠 Kelionės laivu po Kuršių marias ir
Nemuno delta (iš Nidos prieplaukos):
Laivas „Aistis“, mob. 8~698 88 815;
Jachta „Lana“, mob. 8~698 11 730.

🚲 **✂** H. Šlapikas, Lotmiškio g. 21–2,
mob. 8~678 13 802;
I. Miliūnas, mob. 8~682 14 798.

Nida minima jau nuo 1429 m. Kaimas buvo įsikūręs netoli jūros, apie 2 km į pietus nuo dabartinės Nidos. XVI a. vid. Nidoje gyveno smuklininko, 18 žvejų, 3 pusiau žvejų ir 1 kampininko šeimos. Tuo metu Nidą pustė smėlis, kuris pasiglemžė visą dirbamą žemę. Dėl prastėjančių gyvenimo sąlygų ir XVII a. pr. maro gyvenvietėje ėmė mažėti žmonių. XVII a. pab. pirmoji Nida buvo užpustyta, o jos gyventojai persikėlė marių link, bet ir šią vietą po šimto metų užpustė smėlis. Tik XVIII a. pr.

nidiškiai persikėlė į dabartinę vietą, kur ėmė veikti pašto stotis (perkelta iš užpustytų Kuncų), mokykla (1743 m.). Gyventojų skaičius pradėjo augti.

Tačiau nepaliojama kertamas miškas, gyvulių ganymas leido smėliui plisti. Jis vėl tapo pagrindinis Nidos priešas. Tuo metu kai kurie nuo smėlio bėgantys nidiškiai įkūrė Skruzdynės kaimą. XIX a. pr. su smėliu pradėjo kovoti 2 Nidos pašto stoties savininkai: tėvas Dovydas Gotlybas ir sūnus

Georgas Gotlybas Kuvertai. Jie statė užtvaras, mišku apsodino pašto kelią ir kaimo prieigas. Kuvertų pradėtas darbas išgelbėjo Nidą nuo dar vieno persikraustymo.

Iki 1945 m. Nidos gyvenvietė buvo skirstoma į Skruzdynę, Purvynę, uostą (*Haken oder Ancker*) ir Nidos kaimą (*Hauptdorf*), nuo „Jūratės“ viešbučio komplekso iki bažnyčios. Buvusių kaimų pėdsakai ir šiandien pastebimi išsiraizgiusiose Nidos gatvėse. Šiuo metu Nidoje gyvena apie 1 650 žmonių. Tai

Senosios sodybos Nidoje.

Kurėno kelionė.

Etnografinė žvejo sodyba.

Gintaro galerija-muziejus.

administracinis Neringos miesto centras, kurio daugelis namų – senosios architektūros paminklai.

Lankytinos vietos [žem. nr. 6]:

Daugumos muziejų darbo laikas: birželį–rugsėjo vid. I–VII 10.00–18.00 val.; rugsėjo vid.–gegužę II–VI 10.00–17.00 val.

M (36) Tomo Manno memorialinis muziejus, Skruzdynės g. 17, tel. (8~469) 52 260, www.mann.lt. Tai įžymaus vokiečių rašy-

tojo T. Manno, kuris mėgo poilsiauti ir dirbti Nidoje, vasarnamis.

M (37) Neringos istorijos muziejus, Pamario g. 53, tel. (8~469) 51 162. Čia eksponuojami senųjų Kuršių nerijos gyventojų verslai, Nidos gyvenvietės ir sklandymo mokyklos istorija. Čia sužinosite apie poledinę žūklę ir originalų kuršių užsiėmimą – varnų gaudymą.

M (38) Žvejo etnografinė sodyba-muziejus, Naglių g. 4, tel. (8~469) 52 372. Tai

Tomo Manno vasarnamis.

Auksinės Nidos kopos.

Nidos etnografinės kapinės su krikštais.

XIX a. pab.–XX a. pr. statyta žvejo sodyba, kurioje eksponuojama tuo laikotarpiu buvusi įranga, baldai, audiniai, namų apyvokos daiktai, darbo įrankiai ir kt.

M (39) Kazimiero Mizgirio gintaro galerija-muziejus, Pamario g. 20, tel. (8~469) 52 573, www.ambergallery.lt. Čia galima pamatyti unikalią Klebso kolekciją (dar vadinamą Juodkrantės lobiu), pasiklausyti pasakojimų apie įvairias gintaro rūšis, pasigrožėti unikaliais lietuvių juvelyrų ir gintaro meistrų darbais.

M (40) Hermano Blodės muziejus, Skruzdynės g. 2, tel. (8~469) 52 221.

⛪ (41) Katalikų Marijos Krikščionių Globėjos bažnyčia ir bendruomenės namai (2003 m.), kuriuose vyksta koncertai, poezijos vakarai, rengiamos parodos.

⛪ (42) Neogotikinė evangelikų liuteronų bažnyčia (1888 m.), kurioje 1966–1988 m. veikė Kuršių nerijos istorijos muziejus. Nuo 1988 m. bažnyčia gražinta tikintiesiems, čia vyksta pamaldos, vargonų muzikos ir kameriniai koncertai.

†† Šalia bažnyčios yra Nidos etnografinės kapinės su krikštais (XIX–XX a. pr.), kurie yra viena iš senoviškiausių antkapinių paminklų formų Lietuvoje, būdinga tik pamario kraštui. Krikštai būdavo drožiami iš medžio ir statomi mirusiojo kojūgalyje.

☼ (43) Parnidžio kopa (52 m aukščio) ir Saulės laikrodis-kalendorius (1995), kurio granitinis obeliskas (13,8 m), išmargintas pagonišių švenčių simboliais iš XVII a. medinių runų kalendoriaus, buvo sudaužytas žaibo uragano Anatolijaus metu 1999 m.

⚡ (44) Švyturys, kuris yra vienas iš didžiausių (29,3 m) ir svarbiausių švyturių Lietuvos pajūryje (pastatytas 1874 m., atstatytas 1956 m.), iškilęs ant Urbo kalno (51 m).